

Др Мирослав Д. Стевановић,*
Доцент Академије за националну безбедност, Београд
Др Драган Ж. Ђурђевић,
Професор Академије за националну безбедност, Београд

ОРИГИНАЛНИ НАУЧНИ РАД
doi:10.5937/zrpfni1880101S

UDK: 340.1:341.1/8
Рад примљен: 30.09.2018.
Рад прихваћен: 14.11.2018.

КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЈА ПОЈМА РЕПРЕСИВНИ РЕЖИМ У МЕЂУНАРОДНОМ ЈАВНОМ ПРАВУ**

Апстракт: Предмет овог чланка је начин владавине, као однос који није уређен међународним правом, а упркос томе је у пракси основ многих последица у међународном правном поретку и међународним односима. Ради се о проблему да однос између државе и грађана, ни вредносни аспект тог односа, није непосредно предмет, али се тиче многих нормативних режима међународног права. Циљ чланка је да се осветли релевантни аспект нормативне садржине репресивне владавине који би представљао претпоставку диспозиције у погледу правно прихватљиве владавине. Основна претпоставка је да се у међународном праву развија нормативни концепт репресивног режима, као непожељног поступања држава. Овако проблематизованом задатку, приступили смо, прво, посматрањем поимања елемената репресивне владавине у делокругу међународних организација и тела, друго, нормативном анализом праксе репресивне владавине и, треће, концептуализацијом прихватљиве владавине на међународном нивоу. Добијени резултати указују да појам репресивни режим обухвата два аспекта, идеолошки и међународно заштићених људских права. Настојање да се концептуализације појам репресивне владавине суочава се са проблемом остваривања суверенитета, репрезентативности и основних људских права у условима универзализације вредности. Налазимо да једини критеријум који се може применити на међународном нивоу испоставља право грађана да власти државе не користе државне органе репресије како би

* mstvnv297@gmail.com
djurdjevic.dragan@gmail.com

** Рад је саопштен на међународној научној конференцији „Право пред изазовима савременог доба“, која је одржана 13. и 14. априла 2018. године на Правном факултету Универзитета у Нишу.

системски тешко кршили основна људска права у циљу трајне доминације одређене интересне групе.

Кључне речи: *добра владавина, демократска транзиција, досије лица, диктатура, владавина права, корупција, клијентелизам.*

1. Увод

Од оснивања Уједињених нација (УН), постојале су државе или периоди у државама у којима је владавина укључивала системско кршење основних права личности, попут на пример колонијалних и репресивних режима, за које се стога сматрало да нису у складу са основним начелима Повеље УН и међународног јавног права. Постојале су, такође, владавине које су имале недемократске елементе, попут различитих диктатура, али које само због тога нису биле изложене критици да нарушавају демократске основе међународног правног поретка. Нормативна концептуализација демократије је у периоду идеолошке поделе света обухватала и неслагање о питању примарне заштитне вредности, односно да ли би то требало да буде одређени корпус политичких и грађанских права, или социјалних, економских и културних права (Malanczuk, 1997:210-211).

Распад комунистичког војно-политичког блока и, потоње, интензивирање међузависности и универзализације вредности на глобалном нивоу резултирало је тиме да су вредности либералне демократије постале средство доминације групе водећих либерално-демократских држава и, у том контексту, критеријум за уважавање државе у међународним односима. Међународно јавно право, међутим, не уређује експлицитно пожељан карактер владавине. Свака легална власт, било репресивна или демократска, прихвата се сходно начелу ефикасности.

Питање прихватљивог карактера владавине захтева прецизније теоријско одређење из практичних разлога. Наиме, великом броју држава у којима је од седамдесетих година двадесетог века окончана владавина прокламована као репресивни режим либерално-демократска владавина је наметана као услов за чланство у многим међународним организацијама, а степен њеног остваривање било је предмет разматрања међународних механизма за заштиту људских права.

2. Оквир концептуализације репресивне владавине

2.1. Оквир нелегитимне унутрашње репресије

Концепт репресије као такве, функционално посматрано, односи се генерално на контролу људи на масовној скали, системском применом силе, насиља и прописа који намећу неразумна ограничења одређеном корпусу неотуђивих права и слобода личности. Овај концепт подразумева наметање монопола у идеологији, понашању, вероисповести, филозофском размишљању и другим сферама које нормативно дефинише Општа декларација о људским правима (Quintana, 2009: 100). Сходно наведеном, примењено на конкретну владавину, битна одлика репресивног режима била би то да власт, или интересне групе, остварују доминацију над грађанима, а да у том циљу користе репресивне институције без државног разлога, већ ради маргинализације појединаца и друштвених група у циљу одржавања монополистичког политичког положаја и нелегитимне архитектуре моћи.

Репресивне институције државе се, са аспекта структурне улоге коју имају у репресивном режиму, могу разликовати две категорије. У прву би спадале оне наменски створене као инструмент репресије, односно информативне (обавештајне) службе, паравојне организације, специјални трибунали и психијатријски центри, а у другу репресивне структуре у оквиру администрације које настављају да постоје и после репресивног режима: оружане снаге, полиција и органи безбедности, судови и део администраје (Quintana, 1997: 14-15). Ове институције одликује то да њихов начин рада подразумева потребу формирања и вођења документационих збирки о индивидуама чије активности представљају изазов, претњу или ризик за безбедност државе (досијеа лица).

За нормативно одређење појма репресивног режима, релевантност досијеа које ове институције институције воде је двојака. С једне стране, они имају улогу у процесу доношења одлука, а у том оквиру и о репресији, као средство њене формалне рационализације или легитимизације. С друге стране, на узурпацији токова примарних података из досијеа које ове институција државе воде у оквиру својих делокруга надлежности успостављају се структуре у друштву којима је повлашћени положај омогућио нелегитимни утицај и привилегован статус. Најопштије посматрано, репресивне институције могу бити злоупотребљаване ради наметања и принудног одржавања политичког система и елите, и тако стављене у функцију владавине. Резултат такве злоупотребе је начин владавине који се нужно заснива на системском кршењу основних права, а често и самог интегритета, људског бића.

2.2. Оквир делегитимизације репресивног режима

Будући да су државе због репресивних режима изложене суду међународне заједнице, а потенцијално и међународног права, оне по правилу негирају кршења основних права и слобода или их образлажу борбом против ауторитарних идеологија, како би кршења основних права личности у својој јурисдикцији легитимисале. Кључно за сузбијање оваквих манипулација је знање истине, а њена спознаја подразумева и могућност да се истраже и поверљиви подаци у досијеима лица. Трагање за истином има *eo ipso* правну димензију, у делу у коме представља начин на који жртве могу сазнати разлоге и околности због којих су трпели ускраћивање својих права. Иако се ради о односу државе и њених грађана, као индивидуа, савремено међународно јавно право препознаје да жртве имају право да знају те разлоге и околности, као и одговорне за та кршења, што се развија као концепт права на истину. Како се примећује, „афирмација правне снаге међународног режима људских права има за првенствени циљ не само промоцију идеје људских права, већ и превенцију њиховог кршења широм света“ (Hafner-Burton, Tsutsui, Meyer, 2008:117). На тај начин, норме међународног права људских права, теже да ограниче свемоћ власти да грађане третира по нахођењу и омогуће индивидуи да своју државу учини одговорном за акте на унутрашњем плану.

Питање је да ли међународно право омогућава универзалну надлежност уколико држава у транзицији не обезбеди услове за остваривање права жртава репресивне владавине, укључујући и неадекватним поступањем са досијеима који могу да служе као доказ у конкретном случају. Комитет за људска права и Комитет против тортуре сматрају да се за поступке државе на том плану „може претпоставити да су уређени међународним јавним правом, обавезним за све државе, без обзира да ли су потписнице одговарајућих конвенција. Државе не могу да задрже право да буду укључене у кршења људских права, радњама попут: тортуре; подвргавања суровом, нечовечном или понижавајућем поступању; арбитрарном лишавању слободе и задржавању; арбитрарном лишавању живота; ускраћивању слободе мишљења, савести и вероисповести; претпоставке невиности уколико лице не докаже невиност; (и) лишавања права на фер суђење“.¹

1 Human Rights Committee, *Consideration of reports submitted by states parties under article 40 of the Covenant: Concluding observations: United States of America*, UN Doc CCPR/C/USA/CO/3/Rev.1 (18 December 2006), para. 12, retrieved 07.04.2018 from <http://www.refworld.org/docid/45c30bec9.html>; *id*, *General Comment No. 24: Issues Relating to Reservations Made upon Ratification or Accession to the Covenant or the Optional Protocols thereto, or in Relation to Declarations under Article 41 of the Covenant*, UN Doc CCPR/C/21/Rev.1/Add.6 (4 November

Занемарујући питање конкретног корпуса заштићених права, будући да о томе постоје различита схватања, са становишта међународног јавног права релевантан је став да се имплицира група људских права која су *de iure* под режимом универзалности. Ради се о правном схватању међународних тела надлежних за надзор у области људских права које има потпору у пракси међународних судова. Међународни суд правде је оценио да међународну правну одговорност сноси чак и држава која свесно помаже или подржава другу државу да врши кршење људских права, уколико су та помоћ и/или подршка имали суштински утицај у односу на починиоце или на начин на који се спроводило кршење.² По аналогiji, држава у којој је свргнут репресивни режим не може имати мање обавезе према жртвама своје власти од трећих држава, бар када су у питању међународна кривична дела.

2.3. Оквир транзиције

Транзиција обухвата период након успостављања власти, која настоји да демократски обликује институције и процедуре у држави у којој су грађани били изожени репресивној владавини или унутрашњим сукобима. Након окончања репресивних режима, сукцесорске власти у пракси теже либералној демократији. Оваква владавина, како се примећује, „може се идентификовати по присуству одређених кључних политичких институција: изабрани званичници, слободни избори, опште право гласа, право да се кандидује, слобода изражавања, алтернативно информисање и слобода удруживања“ (Norris, 2012:51)

1994), para. 8, retrieved 07.04.2018 from <http://www.refworld.org/docid/453883fc11.html>; Committee against Torture, *Consideration of Reports submitted by states parties under article 19 of the Convention: Conclusions and recommendations: United States of America*, UN doc CAT/C/USA/CO/2 (25 July 2006), para. 17, retrieved 07.04.2018. from <http://www.refworld.org/docid/453883fc11.html>.

2 У предмету БиХ против СиЦГ, Међународни суд правде налази да члан 16 Нацрта чланова о одговорности држава за међународно противправне акте одражава правило обичајног међународног права, обавезујуће за све државе (para. 420, *Case concerning application of the Convention of the prevention and punishment of the crime of genocide* (B&H v. Serbia & Montenegro), International Court of Justice Judgement of 26 February, 2007 ICJ Reports p. 217). Исти став заузима и Европска комисија за демократију кроз право (Венецијанска комисија) (para 45, *Opinion on the International legal obligations of Council of Europe member States in respect of secret detention facilities and inter-state transport of prisoners*, Opinion 363/2005 No. CDL-AD(2006)009 (17.03.2006), retrieved 07.04.2018. from [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD\(2006\)009.aspx](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD(2006)009.aspx)).

Ови стандарди демократске транзиције тичу се питања људских права, а обухваћени су и у оквиру критеријума „добре владавине“,³ који се сматра условом слободне трговине и отвореног тржишта и примењује у оквиру мандата међународних финансијских институција.

Добра владавина, осим омогућавања владавине већине, идејног плурализма и учешћа грађана, подразумева и успостављање начела правне државе и поштовање основних људских права, као међународних правних стандарда. Општа декларација о људским правима прокламује значај партиципационе власти,⁴ као и да свако има право на поредак у оквиру којег ће права и слободе бити у потпуности остварене.⁵ Ова начела афирмишу међународни пактови о људским правима. Међународни пакт о грађанским и политичким правима (ПГПП) обавезује државе да поштују права призната пактом и да предузму неопходне кораке да се она остваре,⁶ попут правних лекова особама чије је право повређено, поштен и делотворан судски или административни механизам за утврђивање кршења људских права. Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (ПЕСКП) обавезује државе да, свим одговарајућим средствима, предузму кораке у циљу постепеног остваривања права афирмисаних овим пактом.⁷ Генерална скупштина УН је прокламовала везу добре владавине и одрживог развоја,⁸ а посвећеност унапређењу демократије и јачању владавине права потврђује се и у Миленијумској

3 Комисија УН за људска права препознаје, позивајући се на Универзалну декларацију о људским правима и Бечки декларацију, „да су транспарентност, савесност и одговорност и владе, осетљиве на потребе народа, основи на којима почива добра владавина...“ (UN Human Rights Commission, *The role of good governance in the promotion of human rights*, UN Doc E/CN.4/RES/2000/64 (27 Април 2000), para. 1, retrieved 07.04.2018. from <http://www.refworld.org/docid/3b00f28414.html>)

4 Општа декларација о људским правима, усвојена на Генералној скупштини УН, прокламује да „свако има право да учествује у управљању јавним пословима своје земље, непосредно или преко слободно изабраних представника.“ (Art. 21(1), Universal Declaration of Human Rights, UN General Assembly, UN doc A/RES/217A(III) (10 December 1948).

5 *ibid*, Art. 28: „Свако има право на друштвени и међународни поредак у којем права и слободе објављени у овој Декларацији могу бити потпуно остварени.“

6 Члан 2 Међународног пакта о грађанским и политичким правима и слободама, Службени лист СФРЈ, 7/1971.

7 Члан 2 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, Службени лист СФРЈ, 7/1971.

8 Свако људско биће и сви народи „имају право да партиципирају, доприносе и уживају у економском, социјалном, културном и политичком развоју“. (Art. 1, UN General Assembly, *Declaration on the Right to Development*, UN Doc A/RES/41/128 (04.12.1986).

декларацији.⁹ Комитет за економска, социјална и културна права налази да је добра владавина „нужна за остварење људских права, укључујући елиминацију сиромаштва и обезбеђења задовољавајућег живота за све”.¹⁰

Комитет за људска права, питање адекватности правних лекова (задовољења), ефикасности и фер суђења редовно разматра у контексту администрирања правде, односно једног од транзиционих механизма, при чеми је артикулисао важност независних и компетентних судија за одговарајућу заштиту права утврђених пактом.¹¹ У процесу промене система владавине из режима, који је представљао негацију ових начела у демократску владавину, држава је суочена са потребом да устроји мере за суочавање са индивидуалним и институционалним одговорностима, а саставни део тог процеса су репарације (укључујући реституције), компензације, рехабилитације, сатисфакције и гаранције о непонављању. Као опште прихваћена обавеза држава у периоду транзиције заговара се обезбеђивање остваривања права на истину, правду, репарацију жртава и њихових породица, укључујући и право заједница да знају и гаранције о непонављању. Пракси међународног администрирања правде у државама у транзицији допринели су ступање на снагу Статута Међународног кривичног суда и инструменти регионалних тела у области људских права, а поменута могућност примене универзалне надлежности јача међународни утицај против неодговорности репресивних режима.

Савет УН за људска права обухватио је остваривање правде у пострепресивним државама и посредством вансудских механизма у својим одлукама које се односе на људска права¹² и право на истину.¹³

9 „Нећемо штедети напоре да унапредимо демократију и оснажимо владавину права, као и поштовање за међународно призната људска права и основне слободе, укључујући и право на развој.” (V para. 24, UN General Assembly, *United Nations Millennium Declaration*, UN Doc A/55/L.2.(8 September 2000).

10 Committee on Economic, Social and Cultural Rights, *General Comment No. 12: The Right to Adequate Food (Art. 11)*, UN Doc. E/C.12/1999/5 (12 May 1999), para. 23, retrieved 07.04.2018. from <http://www.refworld.org/pdfid/4538838c11.pdf>

11 Human Rights Committee, *General Comment No. 32: Article 14: Right to equality before courts and tribunals and to a fair trial*, U.N. Doc. CCPR/C/GC/32 (23 August 2007), para. 19, retrieved 07.04.2018. from http://ccprcentre.org/doc/ICCPR/General%20Comments/CCPR.C.GC.32_En.pdf.

12 Paras. 5, 6, UN Human Rights Council, *Right to the truth*, A/HRC/RES/12/12 (12 October 2009), retrieved 07.04.2018. from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G09/165/99/PDF/G0916599.pdf?OpenElement>

13 Para 5, UN Human Rights Council, *Human rights and transitional justice*, UN doc A/HRC/RES/12/11 (12 October 2009), retrieved 07.04.2018. from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/G09/165/92/PDF/G0916592.pdf?OpenElement>

Развој оквирних међународних стандарда транзиције започео је усвајањем инструмената попут Основних начела против неодговорности и Допуњеног сета начела. Ови инструменти тумаче дужности које се очекују од држава у транзицији, у области заштите права жртава тешких системских кршења људских права, али тешко би било извести закључак да ови инструменти меког права успостављају правни основ транзиционе правде. Канцеларија Високог комесара УН за људска права, као помоћно тело УН надлежно за помоћ државама у транзицији, сматра да је након репресивне владавине, држави у транзицији на располагању утврђивање истине, као једно од средстава владавине права, што подразумева да званична истина мора да буде обезбеђена и у оквиру поступања са расположивим документационим збиркама институција репресије.

3. Репресивни карактер владавине

Схватање појма репресивног режима представља проблем транзиционог права, осим са аспекта легалитета и унутрашњег и међународног права, и са аспекта легитимитета власти и владавине. У политичкој теорији, легитимитет се посматра разнолико, од дефинисања као вишег оквира процеса у систему који испуњава критеријуме једнакости, праведности, правде и слободе (Franck, 1990:17-18), до одређења као уверења оних у систему о потреби подвргавања институцијама система (Hurd, 1999:381.). Наведена становишта о легитимитету обухватају концепте попут партиципације јавности, људских права и једнакости, те тако имплицирају како легитимни могу да буду само демократски системи (Rothstein, 2011:79-80). Ова гледишта, као чинилац политичког легитимитета, подразумевају јавно мњење, за које се примећује да нема доказа да је неопходно за политички легитимитет (Weatherford, 1992:150, Buchanan, 2002:702).

Питање политичког легитимитета, чини се, утиче на одређивање појма репресивног режима тако што је тешко замисливо да било која власт може да постоји као легитимна уколико грађани и/или међународна заједница не верују да она власт на својој територији остварује уз легитимацију већине. Тако схваћен, политички легитимитет владавине има у међународном јавном праву примену у оквиру тумачења права народа на самоопредељење, али он не омогућава критеријум за правно разликовање репресивног режима. Наиме, уколико би се репресивни карактер режима оцењивао искључиво на основу унутрашње политичког вида, легитимитет би био искључен из правне димензије транзиције, схваћене као концепт правно прихватљивих последица након свргавања репресивног режима.

Сам појам режим изискује да се претходно диференцира држава, као „трајне институционалне структуре у оквиру којих се обједињује политичка моћ”, од власти као „носилаца послова посредством којих се врши моћ” (Buchanan, 2002:691). Власт, *ergo* и држава, ће бити легитимна ако већина верује да она основано поседује моћ, врши утицај и захтева поштовање (Gilley, 2006:48). У том смислу, поседовање моћи не зависи од демократских норми, нити стандарда попут једнакости, правде или одговорне владавине, већ је свака власт, чак и насилна и ауторитарна, *de facto* легитимна ако грађани верују да она основано поседује моћ.

Из одвојене перцепције владе од државе произилазе две врсте уверења о унутрашњем плану: прво, „вредновање основних норми, вредности и институција система”, и друго, „шта и како политичке власти раде са својом моћи” (Easton, 1975:437). Ово функционалистичко посматрање разликује политичку заједницу, режим и политичку власт (Fuchs, 2011:33-34). Како демократска владавина, структуралистички посматрано, ма колико као транспарентно процедурална не зависи на дужи рок од резервоара подршке, оно омогућава да се као суштинска одлика режима препозна укидање разликовања институција од носилаца моћи и, као последица персонализације институција, поистовећивање власти са државом. Иако нема институција државе које су сасвим одвојене од власти, осим у изузетним случајевима, постоји разлика између вредности и учинка система, те се поверење у институције испољава на различитим нивоима, између осталог и међународном. Зато је за легитимитет владавине важан и утицај спољних чинилаца. Поједине недемократске државе су некад прихваћене у међународној заједници, услед тога што моћне државе, из сопствених интереса, прихватају режиме који су безобзирни према становништву. Међутим, најопштије посматрано, данас је већа вероватноћа да ће либералне демократије бити прихваћене као легитимне, више него друге.

Ако се легитимитет прихвати као елемент појма репресивног режима онда, с обзиром да политички легитимитет почива на народу, односно индивидуи (због чега и најнасилнији режим може бити легитиман ако је, као такав, репрезентативан у свести грађана), није могуће занемарити утицај политичког система. Одвојеност државне структуре од актуелне власти представља гаранцију стабилности у демократским системима, будући да се тако располаже механизмом политичке промене институционалним путем, и легитимитет. Насупрот томе, у ауторитарним системима, легитимитет не почива на институцијама државе, већ на самој власти, због чега су онемогућене политичке промене, што повлачи нестабилност и већи ризик од развијања унутрашњих сукоба, у којима

режим, зарад опстанка, прибегава систематској репресији, у настојању да сузбије могућност противљења.

У пракси механизма за заштиту и унапређење људских права и међународних финансијских институција, у систему УН, могу се разликовати два основа вредновања учинка режима као репресивног. Први је поштовање међународно заштићених основних људских права, а посебно оних која се односе на интегритет индивидуе, попут на пример од мучења, отмица, убистава, расне дискриминације. Репресивни режими, који су нужно ауторитарни, имају ексклузивистичку природу, те као резултат настојања да одрже власт одређене друштвене групације, умањују ниво поштовања људских права осталих грађана (Landman, 2017:119). Такав однос власти према грађанима умањује перцепцију о легитимности са становишта учинка, а временом и са становишта вредности, што је посебно случај када је власт насилна. Посматрано са аспекта међународног права, квалификација режима као репресивног је, чини се, више везана за то како поступа према грађанима, него за недостатак демократског политичког система. Други основ вредновања учинка режима као репресивног је корупција. Ова појава је, због недостатка делотворног механизма одговорности и гломазне бирократије, посебно одлика високих нивоа ауторитарних режима (Gilley, 2006:57). Практични утицај овог основа вредновања је у томе што га међународне финансијске институције у систему УН примењују као критеријум при одлучивању о одобравању финансијских аранжмана.

Одређивање репресивног карактера владавине као правно релевантне одлике режима, а не само политичке, могуће је посредно излучити из неких инструмената меког права, ако се посматрају у контексту међународног права људских права. Савремени развој довео је до схватања да се, осим либералне демократије, права и квалитет живота не могу оживотворити само законодавно. Тај развој је посебно уочљив у систему УН. Генерални секретар УН, Бутрос Гали, 1989. године је указао да је његов претходник (Курт Валдхајм) промовисао стварање 'универзалне културе људских права'. УНЕСКО је, 1996. године, прокламовао културу мира, која је дефинисана као: „сет вредности, приступа и понашања који одражавају и подстичу партиципативну демократију, друштвену интеракцију, дељење, родну равноправност, солидарност, људска права, одбацивање насиља и спречавање сукоба кроз дијалог.” Коначно, у Програму УН за развој (УНДП), из 1997. године, наводи се да „народи треба да буду ослобођени претњи, попут болести или репресије и од изненадних прекида својих живота.” Овај развој довео је до артикулисања области које, као целина, омогућавају разликовање држава које уважавају пожељан положај људског бића. Као при-

оритети глобалне етике, коју би државе требало да интериоризују у циљу достизања стандарда квалитета живота, идентификовани су: (1) људска права и одговорности; (2) демократија и развој грађанског друштва; (3) заштита мањинских група; (4) мирољубиво решавање сукоба и (5) једнакост генерација. У оквиру ових приоритета, допунски критеријум за разликовање између репресивних од демократских владавина представљао би и ниво остваривања оптималног квалитета живота.

4. Закључак

Неки показатељи нормативног уобличавања појма репресивног режима могу се индуковати из наведених схватања у инструменатима меког права, уколико се посматрају у контексту међународног правног режима људских права.

Највећу правну релевантност, као критеријум који се може применити на међународном нивоу, има право индивидуе на заштиту од злоупотребе власти у држави којој припада. Ова заштита подразумева да се јавне институције не могу користити у сврху остваривања неограничене доминације одређене интересне групе, на уштрб међународно заштићених основних праваличности, а посебно везаних за интегритет индивидуе. У том смислу, репресивни режим би била владавина која као метод свог одржања користи институције државе за систематско тешко кршење основних људских права и слобода политичких противника и неистомишљеника, уз игнорисање или непостојање њихове правне заштите.

Анализа правних аспеката поступања са документационим збиркама институција репресије бивших репресивних режима у транзицији омогућава да се конкретизује друштвени однос на који се односи нормативни концепт репресивног режима у међународном праву. Инструменти међународних тела апострофирају специфичне одлике стања у друштву током периода преласка из владавине засноване на тешким кршењима људских и/или хуманитарног права ка демократској. У такве би спадале поделе у друштву и неповерење у институције, због дотадашњег гушења слободе мисли и прогона неистомишљеника, отуђења институција и последичне бирократизације и корупције и тешког стања значајног дела популације. Из тога следи да да транзиција претпоставља специфичан однос државе и грађана, везано за санирање наведених последица репресивне владавине, у коју су биле укључене институције државе. Из тога проистиче да репресивни режим обухвата структурални однос државе и грађана, а пре свих жртава нелегитимне системске репресије, преко институције државе као „фасаде“ персонализоване моћи.

Поред унутрашње димензије, нову димензију односа између државе у транзицији, њеног окружења и међународних организација условљавају глобализација и универзализација вредности. У опредељењу према питању да ли се ти односи тичу вредносно прихватљиве владавине, односно да ли имају правну димензију, или се ради искључиво о политичким и економским односима, могући су различити приступи. Чини се да се на том плану као индиција може прихватити приступ који релевантне међународне организације примењују у пракси. Наиме, од сукцесорске власти која тежи да буде прихваћена као демократска се очекује да за циљ има остваривање демократије и владавине права, али очигледно и репрезентативности. Из чињенице да транзиционе власти прибегавају примени механизма који су алтернатива мерама правне државе (акти у циљу администрирања правде), функционисању демократских вредности (методи суочавања са прошлoшћу) и владавини права (реформе прописа и институција) може се извести закључак да је битна одлика репресивног режима, као супротности томе, то да се ради о квази-институционалном стању, у коме институције нису у функцији интереса државе и народа, већ саме власти и наметнуте врхушке.

Литература/References

Buchanan, A. (2002). Political Legitimacy and Democracy. *Ethics*. 4(112). 689-719.

Committee against Torture, *Consideration of Reports submitted by states parties under article 19 of the Convention: Conclusions and recommendations: United States of America*, UN doc CAT/C/USA/CO/2 (25 July 2006), retrieved 07.04.2018. from <http://www.refworld.org/docid/453883fc11.html>.

Committee on Economic, Social and Cultural Rights, *General Comment No. 12: The Right to Adequate Food (Art. 11)*, UN doc E/C.12/1999/5 (12 May 1999), retrieved 07.04.2018. from <http://www.refworld.org/pdfid/4538838c11.pdf>

Easton, D. (1975). A Re-assessment of the Concept of Political Support. *British Journal of Political Science*. 4(5). 435-457.

European Commission for Democracy through Law, *Opinion on the International legal obligations of Council of Europe member States in respect of secret detention facilities and inter-state transport of prisoners*, CDL-AD(2006)009 (17.03.2006), retrieved 07.04.2018. from [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD\(2006\)009.aspx](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD(2006)009.aspx).

Franck, T. (1990). *The Power of Legitimacy among Nations*. Oxford: Oxford University Press.

Fuchs, D. (2011). Cultural Diversity, European Identity and the Legitimacy of the EU: A Theoretical Framework. У: D. Fuchs, H. D. Klingemann (eds.), *Cultural Diversity, European Identity and the Legitimacy of the EU* (27-60). Cheltenham, Northampton: Edward Elgar.

Gilley, B. (2006). The Determinants of State Legitimacy: Results for 72 Countries. *International Political Science Review*. 1(27). 47-71.

Hafner-Burton, E., Tsutsui, K., Meyer, J. (2008). International Human Rights Law and the Politics of Legitimation: Repressive States and Human Rights Treaties. *International Sociology*. 1(23). 115-141.

Human Rights Committee, *Consideration of reports submitted by states parties under article 40 of the Covenant: Concluding observations: United States of America*, UN Doc CCPR/C/USA/CO/3/Rev.1 (18 December 2006), retrieved 07.04.2018 from <http://www.refworld.org/docid/45c30bec9.html>

Human Rights Committee, *General Comment No. 24: Issues Relating to Reservations Made upon Ratification or Accession to the Covenant or the Optional Protocols thereto, or in Relation to Declarations under Article 41 of the Covenant*, UN Doc CCPR/C/21/Rev.1/Add.6 (4 November 1994), retrieved 07.04.2018 from <http://www.refworld.org/docid/453883fc11.html>

Human Rights Committee, *General Comment No. 32: Article 14: Right to equality before courts and tribunals and to a fair trial*, UN doc CCPR/C/GC/32 (23 August 2007), retrieved 07.04.2018. from http://ccprcentre.org/doc/ICCPR/General%20Comments/CCPR.C.GC.32_En.pdf.

Hurd, I. (1999). Legitimacy and Authority in International Politics. *International Organization*. 2(53). 379-408.

International Council of Archives (1997). *Archives of the Security Services of Former Repressive Regimes*. Paris: UNESCO.

International Court of Justice. *Case concerning application of the Convention of the prevention and punishment of the crime of genocide* (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro). Judgement of 26 February. ICJ Reports (2007).

Landman, T., Carvalho, E. (2017). *Issues and Methods in Comparative Politics: An Introduction* (4th edition). Oxon, New York: Routledge.

Malanczuk, Peter (1997). *Modern Introduction to International Law* (7th edition). New York: Routledge.

Norris, P. (2012). *Making Democratic Governance Work: How Regimes Shape Prosperity, Welfare and Peace*. Cambridge, Cambridge University Press.

Quintana, A. G. (1997). *Archives of the Security Services of Former Repressive Regimes: Report on Behalf of International Council of Archives*. [Electronic version]. Retrieved 05.04.2018. from <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.601.3688&rep=rep1&type=pdf>

Quintana, A. G. (2009). *Archives of the Security Services of Former Repressive Regimes*. Paris: UNESCO. [Electronic version]. Retrieved 05.04.2018. from https://www.ica.org/sites/default/files/Report_Gonzalez-Quintana_EN.pdf

Rothstein, B. (2011). *The Quality of Government: Corruption, Social Trust, and Inequality in International Perspective*. Chicago, London: University of Chicago Press.

UN General Assembly. *Declaration on the Right to Development*. UN Doc A/RES/41/128 (04.12.1986). GAOR, 41st Session, Agenda Item 101.

UN General Assembly. *United Nations Millennium Declaration*, UN Doc A/55/L.2.(8 September 2000). GAOR, 55th Session, Agenda Item 61(b).

UN General Assembly. *Universal Declaration of Human Rights*. UN doc A/RES/217A(III) (10 December 1948). GAOR, 3rd Session, Agenda Item 58.

UN Human Rights Commission, *The role of good governance in the promotion of human rights*, UN Doc E/CN.4/RES/2000/64 (27 April 2000), retrieved 07.04.2018. from <http://www.refworld.org/docid/3b00f28414.html>.

UN Human Rights Council, *Human rights and transitional justice*, UN doc A/HRC/RES/12/11 (12 October 2009), retrieved 07.04.2018. from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/G09/165/92/PDF/G0916592.pdf?OpenElement>

UN Human Rights Council, *Right to the truth*, A/HRC/RES/12/12 (12 October 2009), Retrieved 07.04.2018. from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G09/165/99/PDF/G0916599.pdf?OpenElement>

Weatherford, S. (1992). Measuring Political Legitimacy. *The American Political Science Review*. 1(86). 149-166.

Међународни пакт о грађанским и политичким правима и слободама. *Службени лист СФРЈ*. Број 7(1971)..

Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима. *Службени лист СФРЈ*. Број 7(1971).

Miroslav D. Stevanović

Assistant Professor, PhD, Academy of National Security

Dragan Ž. Djurdjević

Associate Professor, PhD, Academy of National Security

CONCEPTUALISATION OF THE TERM REPRESSIVE REGIME IN INTERNATIONAL PUBLIC LAW

Summary

In this article we observe the method of governance, as a relationship which is not regulated by international law, and in spite of this, in practice, the basis of many consequences in the international legal order and international relations. The focused problem is that the relationship between the state and the citizens, or the value aspect of this relationship, is not a direct subject, but nevertheless concerns many normative regimes of international law. The aim of the article is to highlight the relevant aspect of the normative content of repressive regime that could constitute hypothesis of disposition in terms of legally acceptable governance. The basic assumption is that a normative concept of the repressive regime is developed in the international law, as an undesirable behavior by the states. So problematised task, we approached, firstly, by observing the elements of repressive rule within the scope of international organizations and bodies, secondly, through the normative analysis of the practice of repressive rule and, thirdly, by the conceptualisation of acceptable governance on the international level. The obtained results indicate that the term repressive regime includes two aspects, ideological and internationally protected human rights. The attempt to conceptualise the notion of repressive regime encounters the problem of respecting principles of sovereignty, representativon, as well as human rights in the conditions of universalisation of values. We find that the only criterion that can be applied at the international level is the right of citizens that the state authorities do not systematically use the state organs of repression to violate basic human rights with purpose to maintain dominate of a particular interest group.

Key words: *good governance, democratic transition, secret files, dictatorship, rule of law, corruption, clientelism.*

